

KNIHOVNÍ FOND

Akvizice, evidence, ochrana

Knihovní fond

Obsah

- **Profil knihovního fondu školní knihovny**
- **Akvizice knihovního fondu**
- **Druhy informačních pramenů**
- **Evidence, stavění, ochrana a vyřazování knihovního fondu**

Profil knihovního fondu

Knihovní fond

- Odborně knihovnický zpracovaná, uložená a zpřístupňovaná sbírka knihovních jednotek v určité knihovně
- Knihy (odborné monografie, encyklopedie, slovníky, beletrie apod.), kartografické dokumenty, hudebniny, seriály (časopisy, pokračující sborníky), audiovizuální, zvukové či elektronické dokumenty (interaktivní učebnice

Profil knihovního fondu

- Skladba (zaměření) knihovního fondu
- Typ knihovny a její uživatelé
- Tematické, jazykové, druhové

Profil knihovního fondu školní knihovny

Školní knihovna

- Fond určený pro žáky a studenty
 - Poměr naučné literatury k beletrii – 60 : 40
- Fond určený pro pedagogické pracovníky

Profilace knihovního fondu školní knihovny

- Vymezit obory
- Určit druhy dokumentů
- Počty doplňovaných exemplářů (duplikátů)

Akvizice knihovního fondu

Akvizice=doplňování

- Počáteční doplňování
 - Při zakládání knihovny
 - Novinky i starší literatura
- Průběžné doplňování
 - Nově vydávané publikace
- Retrospektivní doplňování
 - Starší literatura (chybějící svazky, nové vyučované obory)

Akvizice knihovního fondu

Způsoby nabytí publikací

➤ Nákup

- Přímý nákup u knihkupce, distributora či vydavatele
- Subskripce
- Předplatné (u časopisů)

➤ Dar

- Dary vydavatelů
- Převody od jiných knihoven

➤ Výměna a povinný výtisk (odborné, krajské knihovny)

Knižní trh

Znalost knižního trhu = dobrá akviziční politika knihovny

- Vydavatelství
- Knižní distributoři
- Knihkupectví

Počet vydaných titulů	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Celkem	17 598	17 054	18 985	17 247	17 876	18 379	18 282
Školní učebnice	374	401	500	556	483	506	
Dětská literatura	1 367	1 336	1 569	1 698	2 031	1 962	1955

Knižní trh

Vydavatelé

- Vydavatelé dětských knih či knih kategorie „young adult“
 - Albatros Media (Fragment, Egmont, Cooboo, Plus), Baobab, Fortuna Libri, Meander, Slovart, Sun, Lika klub, Yoli)
- Vydavatelé učebnic
 - Scientia, Prometheus, Fraus, Didaktis, Tobiáš, Informatorium, Prodos, Septima, Raabe, Alter, Albra, Nová škola
- Vydavatelé pedagogické literatury
 - Portál
- Vydavatelé naučné a populárně naučné literatury (Academia, Grada)

Knižní trh

Distributoři pro školy

- ALBRA
- ANSA
- Ajshop (zahraniční jazykové učebnice)

Knihkupectví

- Klasická kamenná
- Internetová (KOSMAS)
 - Porovnávání cen ([Heureka](#))

Informační prameny

Tištěné

- Časopisy
 - Knižní novinky
- Ediční plány nakladatelství

Elektronické

- Databáze [České knihy](#)
 - Pravidelné zasílání novinek mailem
- Oznamovací maily o novinkách vydavatelů
- Elektronická knihkupectví

Informační prameny (ostatní)

Knižní veletrhy

- Svět knihy v Praze
- Podzimní knižní veletrh Havlíčkův Brod
- Knižní veletrh v Ostravě
- Veletrh dětské knihy v Liberci

Souborný katalog, bibliografie

- Ověřování titulů

Evidence knihovního fondu

- Vedení přírůstkového seznamu
- Vedení pomocné evidence periodik
- Vedení úbytkového seznamu

- Vyhláška č. 88/2002 Sb. (§ 4)
 - Vyhláška Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)

Přírůstkový seznam

- Do přírůstkového seznamu se zapisuje každá nově doplněná knihovní jednotka.
 - Knihy, kompletní ročník časopisu, zvukový dokument apod.
- Elektronicky či formou tištěného seznamu
 - Jeden seznam či dílčí přírůstkové seznamy
- Přírůstkové číslo
 - Jedinečné a nepřenositelné číslo (nelze znovu přidělit)

Přírůstkový seznam

Záznam obsahuje:

- › Datum zápisu
- › Přírůstkové číslo
- › Příjmení a jméno autora
- › Název
- › Nakladatel, místo a rok vydání
- › Způsob získání dokumentu

Přírůstkový seznam

Vzor přírůstkového seznamu

Rok: 2015					
Přírůstkové číslo	Značka / signatura	Spisovatel	Název (zkráceně)	Místo vydání, nakladatelství, Rok vydání	Datum zapsání
2640296828	G 381.732	Nesbø, Jo	Syn	Zlín : Kniha Zlín, 2015	
2640296829	G 381.732 a	Nesbø, Jo	Syn	Zlín : Kniha Zlín, 2015	
2640296830	G 381.791	Urban, Miloš	Urbo Kune : paralelní román	Praha : Argo, 2015	
2640296831	G 381.791 a	Urban, Miloš	Urbo Kune : paralelní román	Praha : Argo, 2015	

Lze využít tiskopis **TK301-0**, Technické ústředí knihoven (Ceiba)

Evidence knihovního fondu

Příjem dokumentů

- Kontrola dodaných dokumentů podle průvodního dokladu (faktura, paragon, seznam darovaných knih)
- Případná urgence, reklamace
- Označení vlastnictví dokumentů (adjustace)
 - Razítka (rub titulního listu, konec textu, přílohy)
 - Označení přírůstkovým číslem, případně signaturou
- Vstupní zpracování dokumentů (AKS/automatizovaný knihovní systém, katalogizační lístky)

Pomocná evidence periodik

- Evidence jednotlivých čísel periodika
- AKS (automatizovaný knihovní systém), tabulka či tiskopis
- Přírůstkové číslo se přidělí až celému ročníku časopisu nebo novin

Evidence periodik

Vzor vedení pomocné evidence periodik

Název CINEMA														
Země ČR				Místo Praha				Vydavatel Constantine Gerou				Vychází		
Dodavatel Send												týdně 14denně		
								V knihovně od roku 1991				měsíčně nepravidelně		
Rok	Ročník	Došlá čísla a datum dodání											Poznámky	
2016	25	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
		7.1.	5.2.	4.3.	5.4.	4.5.	2.6.	1.7.						

Lze využít tiskopis **TK305-0**, Technické ústředí knihoven (Ceiba)

Úbytkový seznam

- Evidence dokumentů vyřazených z fondu knihovny
- V elektronické nebo tištěné podobě
- Obsahuje
 - Datum zapsání
 - Pořadové číslo záznamu
 - Přírůstkové číslo
 - Příjmení a jméno autora, nakladatel, místo a rok
 - Důvod odpisu nebo vyřazení

Úbytkový seznam

Vzor úbytkového seznamu

Rok: 2016							
Úbytkové číslo	Přírůstkové číslo	Značka / signatura	Spisovatel	Název (zkráceně)	Místo vydání, nakladatelství, Rok vydání	Datum odpisu	Důvod vyřazení
1415	2640296828	G 381.732	Nesbø, Jo	Syn	Zlín : Kniha Zlín, 2015	1. 9. 2016	Aktualizace
1416	2640296829	G 381.732 a	Nesbø, Jo	Syn	Zlín : Kniha Zlín, 2015	5. 9. 2016	Ztráta čtenáře
1417	2640296830	G 381.791	Urban, Miloš	Urbo Kune : paralelní román	Praha : Argo, 2015	5. 9. 2016	Poškozeno

Lze využít tiskopis **TK304-0**, Technické ústředí knihoven (Ceiba)

Stavění knihovního fondu

- Způsob uložení, uspořádání dokumentů na regálech, ve skladech
- Označení dokumentů pro rychlé vyhledání a zpětné uložení
- **Věcné** (podle obsahu)
- **Formální** (podle přírůstkového čísla, formátu)

Věcné stavění

Abecední stavění

- Vhodné pro beletrii
- Podle počáteční písmeno příjmení autora, případně podle názvu (více než 3 autoři)
- Pro označování dokumentů je vhodné uvádět první dvě písmena příjmení

Tematické stavění

- Vhodné pro naučnou literaturu
- Podle témat (nejčastěji využívá MDT)

Formální stavění

Přírůstkové stavění

- Knihy jsou stavěny podle přírůstkového čísla

Stavění podle signatur

- Signatura vyjadřuje umístění dokumentu na regálu (číslo či kombinace čísel a písmen).
- Dokumentu je signatura přidělena nejčastěji podle jeho formátu.

Věcné stavění

Volný výběr

- Uživatel si knihy vybírá sám.
- Nejčastěji stavěn kombinovaně.
- Abecedně (beletrie), tematicky (odborná literatura)

Formální stavění

Vázaný výběr

- Dokumenty jsou uloženy ve skladišti
- Uživatel vyhledává dokumenty v katalogu a objednává elektronicky či žádankami
- Úspora místa, lepší ochrana dokumentů

Volný výběr

Nárok na prostor

Počet svazků knih na 1 m polic	20 - 40 svazků
Počet polic regálů (dospělí uživatelé)	5 - 6 polic
Počet polic regálů (dětští uživatelé)	4 police
Počet časopisů na 1 m polic	4 - 5 titulů
Zaplněnost polic	80 %

Stavění knihovního fondu

Příklad

- Beletrie podle věku (barevné značení)
 - 6-8 let
 - 9-11 let
 - 12-15 let
 - Samostatně knihy pro společnou četbu
- Naučná literatura
 - MDT (pojmenování v přirozeném jazyce)
- Časopisy
 - Docházející časopisy v regále pro časopisy se šikmým sklonem
- Elektronické, zvukové nosiče
 - Speciální úložné prostory (stojany, upravené police)

Ochrana knihovního fondu

Ochrana před zcizením

- Evidence knihovního fondu (označení knih přírůstkovým číslem a razítkem)
- Evidencí výpůjček (podpisy čtenáře)
- Pravidelná revize
- Zabezpečovací zařízení
- Kamerové systémy

Ochrana knihovního fondu

Ochrana před vnějšími vlivy

- Biologické faktory (plísně, hmyz, hlodavci)
 - Vhodná teplota (18-20°C), vlhkost (40-60 %)
- Fyzikální a chemické faktory
 - Světlo, teplo, prach (pravidelné otírání a vysávání prachu)
- Šetrné zacházení
 - Ukládání knih do svislé polohy, používání zarážek atd.
- Ochrana před požáry, záplavami

Revize knihovního fondu

Vyhláška č. 88/2002 Sb. (ke knihovnímu zákonu)

- Pravidelná kontrola skutečného stavu knihovního fondu se stavem evidovaným
 - 1x za 5 let / do 100 000 svazků
 - 1x za 10 let / do 200 000 svazků
 - 1x za 15 let / do 1 000 000 svazků
 - Každoročně 5 % z celkového počtu / do 3 000 000
 - Každoročně 200 000 / nad 3 000 000
- Platí pro evidované knihovny
- Neevidované knihovny se řídí zákon č. 563/91 Sb. o účetnictví

Revize knihovního fondu

- Zjistit rozdíl mezi evidovaným a skutečným stavem (včetně evidence výpůjček)
- Protokol z revize
 - Rozsah revize (celý fond, část fondu)
 - Počet revidovaných jednotek
 - Doba revize (datum zahájení a ukončení)
 - Evidenční podklady (přírůstkový seznam, evidence výpůjček)
 - Jméno pracovníků, kteří revizi prováděli
 - Zjištěné skutečnosti (seznam nenalezených jednotek)

Revize knihovního fondu

Superrevize

- Provádí se s časovým odstupem
- Dohledávání nezvěstných knih
- Rozhodnutí o odpisu ztrát

Obsahová aktualizace

- Obsahová prověrka knihovního fondu
- Vyřazování knih obsahově zastaralých, duplicitních, opotřebovaných, poškozených, málo půjčovaných
- Jednorázová (spojená s revizí)
- Soustavná (průběžně během celého roku)

Vyřazování dokumentů

Vyhláška č. 88/2002 Sb. (ke knihovnímu zákonu)

- Na základě protokolu z revize
- Na základě obsahové aktualizace
 - Seznam knih nabídnout jiným knihovnám (pokud jiná knihovna neprojeví zájem, pak antikvariátům apod.)
- Zapsat do úbytkového seznamu
- Případě tištěného seznamu – doplnit informaci o vyřazení k přírůstkovému číslu
- Vyřadit z katalogu

Děkuji za pozornost.

Moravskoslezská
vědecká knihovna
v Ostravě

Příspěvková organizace
Moravskoslezského kraje

www.svkos.cz